Ч. 8. Львів, четвер дня 10. (23.) сїчня 1908. Річник XII.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цїлий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . 5 кор.
на місяць . . . 1·70 кор.
За границею:
цїлий рік . 16 рублів або 36 франків
на пів року . 8 рублів або 18 франків
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім недїль і руских сьвят о 5½ год. пополудни.
Редакция, адмінїстрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає сялише на попередне застереженє.— Реклямациї неопечатаніє вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Рік 1907 в нашім народнім житю.

(Дальше).

Рускі радикали, якнебудь і при виборах до держ. ради належали до союза з нац. демократами і посли радикальні засїдають в рускім клюбі, відносять ся неприхильно до нац. демокр. сторонництва, глядять на єго членів як на »панків« або й »ворогів«, »попівских наймитів і прислужників«, хоч як ми вже зазначили попередно, і »Дїло« і »Свобода« не ріжнять ся від »Гром. Голосу«. Щоби наші читачі ще лїпше зрозуміли, як відносять ся радикали до национ. демократів, наведемо дальшу частину з »Гром. Голосу« про Народний Зїзд. Ось що пише »Гром. Голос«:

»За справу унїверситету говорив, навязуючи до промови Романчука, посол Окуневский, а говорив про неї так, що польскі хулїґани кричали-б славно, коли-б були на салї. Сей панок так тоном бесїди, як і її змістом прямо обиджав присутних селян і поступовійших інтелїґентів, не диво отже, що його бесїда викликала зовсїм оправдане негодованє. З його слів виходило пр., що він не балакав би до такої нїкчемної товпи, яка не хоче кричати Романчукови »славно«, робить се лише тому, щоб »висьвітлити« справу. І »висьвітлив« зовсїм по назадницки...

»Дуже прикре вражінє зробила також відповідь посла Олесницкого проф. Грушевскому. До тепер думали ми, щовін, де треба, чи не треба, братаєть ся з москвофілами, то послїдний його виступ каже нам дещо глибше застановити ся над його дїяльностю. Очивидна річ, виводів проф. Грушевского годї було збити і Олесницкий тільки зашкодив собі своєю промовою.

»Отсе образок з першого дня зїзду. Коли зібрати всьо сказане попереду, то треба признати, що випав він фатально.

»Сьмішне, а рівночасно многозначуче було, коли редактор Цегельский казав іти делеґатам спати на нередмістя до читалень, та просив не гнїватись, що будуть спати на голих дошках підлоги, бо за солому до трох читалень зажадано від »Народного Комітету« аж 400 К. Так бріхнути, то називаєть ся порядно бріхнути...

»Другий день зборів минув спокійнїйше раз тому, що провід обняв „практичнїйший“ Олесницкий, а зрештою люди були помучені і кождий був рад, щоб як найскорше кінчити. Зрештою люди стратили надію, що тут можна щонебудь зробити і мовчали, навчені першим днем зїзду. Про один випадок, що трафив ся на другий день, годить ся ще коротко спімнути. Один селянин заінтерпелював послів, чи знають вони про визиск попів і що гадають в тій справі зробити? Олесницкий, щоби не допустити до дискусиї над сею дражливою для националдемократів справою, відповів, що та справа не належить нї до парляменту, нї до сойму, а виключно до самих попів. Він не піддав під голосованє внесеня внескодавця, який домагав ся, щоби на законній дорозї протидїлати визискови з боку попів, а уложив осібне внесенє, яке взиває послів-попів, щоби удали ся з тою справою до митрополита і в сей спосіб полагодили її остаточно. — Хитрий Олесницкий. І вовк ситий і коза нїби цїла, тільки без голови. І попи вдоволені з такого полагодженя, а з другого боку виглядає, що й бажаню хлопів вдоволилось.

»Отсими кількома замітками та вражінями дїлю ся з читачами »Гр. Голосу«, бо думаю, що коли вони прирівняють радикальний зїзд зі зїздом национал-демократів, то се причинить ся по трохи до їх осьвідомленя, вкаже їм, де їх правдиві приятелї, а де вороги. Очивидна річ, я ще не сказав всього, щоб можна було сказати, богато сховав я ще, щоб покористуватись ним, як би сего було потреба. Затим пращайте і на рік їдьте на зїзд радикалів, на зїзд национал-демократів нема чого!«

Як ми вже вчера зазначили, послїдовности в радик. „Гром. Голосї“ нема, н. пр. раз накидає ся він на п. Романчука, що сей старав ся втихомирити посольску палату після бучі викликаної Бачиньским, другий раз (в дописи з Відня) осуджує ся поступок Бачиньского.

Отже й в осудї Нар. Зїзду нема рівности і послїдовности. Всеж таки цїкаво буде почути, як член руского клюбу, посол Лев Бачиньский, котрий здавав звіт на зборах радикалів у Станїславові, відзиває ся про своїх товаришів і союзників, националдемократів. Ось як він там промовляв:

»В останнім роцї головний заряд занимав ся аґітацією за загальним, рівним правом голосованя а відтак виборами, до котрих рад. партия приступала виключно в тій цїли, щоби народні маси запізнати зі своєю програмою, бо ізза малої скількости інтелїґентів не мала великої надії переперти своїх кандидатів. Та скоро показало ся, що нарід дуже прихильно відносить ся до радикальних ідей. В слїд за тим инші партії стали звертати ся до нашої з пропозіціями, щоби виборчу боротьбу вести спільно. Перші звернули ся з тим до нас україньскі националдемократи, але нещиро. Бо хоч радикальна партия заявила, що порозуміє ся з ними тільки тодї, коли вони не робити-муть спілки з кацапами та і зі свого боку поставлять поступових кандидатів, — нац.-демократи далї пактували з кацапами і висунули множество попівських кандидатур, викручуючи ся тим, що Нар. Комітет тільки затверджує кандидатів, предложених йому округами (се неправда, бо Нар. Ком. нераз накидав округам своїх кандидатів — Ред. Гр. Гол.). На спільних сходинах переголосовували вони наших делеґатів ріжними штучками, давали одному попови голос за цїлі повіти і т. п. Переговори розбили ся через справу кандидатур у виборчім окрузї Станїславів-Галич і т. д., де националдемократи не хотїли допустити анї одного радикального кандидата, хоч той округ призначений для двох україньских послів«.

»Та мимо всего ми попирали не тілько укр. социялдемократів, але і националдемократів, а виступали ворожо тілько против кацапам, які хоч мають найбільше дїяльної інтелїґенції, головно через нашу аґітацию вибрали так мало послів. І в тім велика заслуга радикалів«.

»Вибраним послам дав головний заряд вільну руку, що до евентуального вступленя до україньско-руского клюбу під услівєм, щоби в нім не було кацапів і щоби старали ся бути госпітантами (гостями) соц. дем. клюбу. Але соц. дем. клюб не хотїв нас приняти як госпітантів, поки не виступимо з україньского клюбу«.

Все те можна вважати певним доказом, що рускі радикали користують ся союзом з нац.-демократами, о скілько се їм для їх цїлий потрібно і хосенно, але не таять ся зовсїм з ворогованєм проти нац. демократів, котрих намагають ся постепенно виперти з їх становищ. Сеж бачимо, що й по редакциях і по товариствах нац.-демократичних щораз більше входять радикали і намагають ся переходом все загорнути в свої руки. Характеризує сї змаганя радикалів спосіб, яким они відзивають ся про нац.-демократів в статї »По зїздї« в Гром. Голосї. Сей зїзд, що відбув ся в Станїславові, є також доказом, що радикали бажають іти зовсїм окремішно. Ось, що пише Гром. Голос про радикальний зїзд:

»Сей зїзд був переглядом наших сил і ми справдї можемо ним гордити ся, 762 учасників — 36 заступлених повітів — се справдї, як на наші обставини, величаве число. Хто не брав участи на тім нашім зїздї, сей най дуже жалує, бо не бачив правдивого хлопського парляменту. Треба було бачити своїми очима ту величаву масу хлопских заступників, самих хлопів з дуже малою примішкою сьвітскої інтелїґенциї, якій справдї добро народних мас лежить на серцї; на сей зїзд одинокої, правдиво хлопскої, социялїстичної маси, приїхали лише сьвітскі інтелїґенти, яким не смердить хлопский кожух — проча „радикальствуюча“ інтелїґенція поїхала на національно-демократичний зїзд до Львова нюхати попівскі реверенди(!)“.

Замітно, що радикальне сторонниц-

тво тепер намагає ся стати ще крайнійшим і зближити ся зовсім до социялїстів. Ми нераз на се вказували, що радикальне сторонництво опирає ся на социялїстичній проґрамі, взятій з західної Европи, а як небудь деколи радикали випирали ся социялїзму, а социялїсти цурали ся радикалів, то ріжниці між ними майже нїякої нема. Доказом сего уступ, який наводимо із згаданої статї »По зїздї“ з Гром. Голосу. Ось що там сказано:

„Та найважнїйше було зазначенє факту, що ми є самостійна радикальна, социялїстична партія, а всї твердженя противників, начеб ми тим не були, се звичайні крутарства, які зміряють до того, щоби нас поріжнити, бо боять ся великого зросту хлопскої сьвідомости в социялїстичнім дусї. Чому ми знов, як ми є социялїсти, не злучемо ся приміром з социял-демократами, на се заявив влучно один з бесїдників, що як наука Христова була одна — а мимо того маємо дуже богато обрядів, а в обрядах сект, так само хоть ідея социялїзму одна, то до здїйсненя її не веде серед ріжних обставин одна дорога. Міскі робітники, яких інтереси не все сходять ся, а іноді є прямо противні сїльским пролетарям, най лучать ся в соц.-демократичний табор, сїльскі знов хлопи социялїсти, до яких належать не тільки цїлком безземельні, але і малоземельні хлопи, мусять мати социялїстичну проґраму, приноровлену до своїх інтересів.

»Що до спільности інтересів національно-демократичної і радикальної партії, то ту так само не може бути бесїди, бо в нац.-демократичній партії гуртують ся й такі люди, яких інтереси як не ворожі, то прямо противні інтересам сїльского пролетаріята. Загалом останнїй зїзд богато причинив ся до розясненя денких справ, які видавали ся неясні, так що тепер зможемо вже йти вперед й по промощених дорогах«.

(Дальше буде).

Полїтичний огляд.

Австро-Угорщина.

Президент посольскої палати др. Вайскірхнер висловив недавно на виборчім вічу у Віднї потребу обсади місця секцийних шефів по мінїстерствах парляментаристами, як се є звичаєм в Угорщинї. Сего вимагає спарляментаризованє мінїстерства, щоби не лише самі мінїстри, але й їх начальні помічники (в Угорщинї називають їх держ. секретарами — Staatsecretär) були покликувані з посольских кругів. Лїберальні дневники, котрі давнїйше також заявляли ся за тим, накинули ся на христ. суспільників, називаючи се „ловами посад“.

Християньска орґанїзация зробила оден важний крок вперед. Минувшої недїлї 19. с. м. утворив ся у Віднї „Союз християньскої молодежи австрийскої“, яко вислїд приреченя зробленого на 6-ім катол. вічу. Що може вдїяти така центральна орґанїзация, показує найкрасше за 3 роки єствованя „Союз робітничої молодежи австрийскої“, котрий складає ся з 18 орґанїзаций з 1100 членами. На зборах молодежи 17 листопада підчас катол. віча сказав др. Уде: „В кождім приходї повинна бути христ. орґанїзация молодежи і се слово повинно стати ся дїлом“. Буде се школа для християньско-суспільної роботи! Чиж би не належало і у нас про те подумати, чи духовеньство наше не вважає обовязком взяти ся до такої орґанїзациї, поки ще не все опанували Остапчуки і Трильовскі та Вітики?!

Заграниця.

В Росиї уступив мінїстер просьвіти Кавфман, а єго місце заняв сенатор Шварц Позаник від сего буде зависимий напрям народної просьвіти і шкільництва на Українї і в Росиї взагалї, тим то годить ся близше познакомитись з личностю нового мінїстра. Ось що подає в сїй справі київска „Рада“:

Про нового мінїстра просьвіти в Росиї. »Н Вѣкъ« подає відомости про нового мінїстра просьвіти. Андрія Шварца дуже добре знають москвичі. Мало не вся дїяльність його й педаґоґічна й наукова пройшла в Москві, де він був директором 5. ґімназиї та професором історично-фільольоґічного факультету в унїверситетї. Як доктор грецкої словесности, Шварц уславив ся за переконаного прихильника клясичної системи, такої, якою вона стала в Росиї через працю Д. Толстого, Каткова та Ґеорґієвского. Всї знали його, як адмінїстратора »твердої руки«. Як тільки сказано було приструнчити ризьку шкільну округу, Шварца нехайно настановлено було на попечителя сеї округи, і він вславив ся там за впертого: русифікатора: така слава спричинилась до того, що єго настановили згодом на попечителя варшавского шкільного округа. Там Шварц відживив відомі традициї Апухтіна. За його попечительованя у Варшаві вибух відомий шкільний страйк та спорожнїли всї школи сеї окраїни — од вищих та аж до найнижчих. У Москву Шварц вернув ся вже триюмфатором і став попечителювати. Почав він з того, що посварив ся з Герасимовим, який був тодї директором дворяньского пансіона — затишка; звичайно, що переміг би попечитель, та... настали октябрскі днї 1905 року і Шварц зрозумів, що він зайвий та й подав ся в одставку, а Герасимова зроблено було товаришем мінїстра. Тепер Шварц переміг. »Пр. Вѣстн.«, повідомляючи про призначенє його на посаду мінїстра, одночасно оповіщає й про одставку »по прошенію« д. Герасимова.

Про одставку П. Кавфмана б. мінїстра просьвіти. Змаганя бюрократичного сьвіту з П. Кавфманом, що тягло ся два роки, дало по собі наслїдки: Кавфман подав ся в одставку, заживши слави »переможеного лїберала«. »Н. Вѣкъ« пише, що справдї Кавфман не належав до крайних правих реакционерів, які заметушились зараз, як тільки зявилась державна дума, але »лїбералом« він став не по своїй винї та не через свої погляди. Коли кабінет ґрафа Вітте розпав ся і Кавфман став мінїстром просьвіти, нїхто, звичайно й думки не мав, що він опинить ся в »опозициї«. Розгордіяш, який тодї був у »сферах«, найінтензивнїйше одбивав ся на мінїстерстві просьвіти, якому завше доводить ся мати дїло з нещасливим єврейским питанєм, а се питанє раз у раз було й є „спробним камінем“ бюрократичної полїтики. В той час, як Кавфман узяв до своїх рук мінїстерство, нахил до „нового вітру“ мав ще силу в сферах. Сей »новий вітер« найдужче виявляв ся в мінїстерстві просьвіти. Перед самою своєю »смертю« кабінет Вітте постановив »скасувати всї правила, якими обмежено вступанє євреїв до вищих шкіл мінїстерства народньої просьвіти«. Але, як „союз р. нар.“ зробив у »Русск. Знамени« з сього приводу запитанє, Кавфман уважав за потрібне виправдатись. Після сього йому ввесь час доводилось: чи виявити свою полїтику, а чи задовольнити вимоги союзників. У такому самому скрутному становищі опинив ся Кавфман, коли довелось боротись з заколотом по вищих школах. »Союз р. н.« вимагав надзвичайних репресий, але самі сфери не одважували ся: вагав ся й Кавфман. Коли праві члени держ. ради внесли запитанє про вищі школи, Кавфман сказав, що, хоч би державна рада й не ухвалила сього запитаня, він, як мінїстер вживе потрібних заходів, — і сим цїлком задовольнив правих. Рада державна одкинула запитанє, а мінїстер „вжив заходів“ — видав правила 11. червця, якими знесено автономію вищих шкіл. То помилка, що кажуть, нїби сфери перемогли Столипіна сею одставкою: Столипін нїколи не стояв за Кавфмана.

Не сподївались! „Рѣчь“ запевняє, що Кавфман та Гарасимов тільки в переддень до підписаня наказу про їхню одставку, довідались про неї. Чуткам вони не йняли віри, бо чутки й перше ходили. За днїв 2—3 до одставки Кавфман подав до ради мінїстрів проєкт заснованя 4-клясних вищих городских шкіл та реорґанїзациї єствуючих початкових городских шкіл. Ще сими днями Кавфман тїшив ся перед своїми приятелями з того, що йому пощастило в останнє виробити проєкт нового унїверситетского статута. Він хвалив ся, що подасть проєкт до ради мінїстрів з самого початку сїчня.«

»Союзъ истинно-русскихъ« улож в уже проґраму своєї дїяльности. Головне змаганє відносить ся до национализациї школи, котра тепер є »гнїздом ворохобників«, тим то будуть они змагати до виключуваня загорілцїв з урядів, винародовлюваня Поляків, очивидно й Українцїв і т. д.

Нове народне сторонництво утворило ся під проводом кн. Урусова. Росия лише дня »русских« і почуваючих себе »русскими« є окликом сего сторонництва і православіє по при свободу для инших ісповідань. Подвигненє добробиту і просьвіти народних верств має бути головною метою сторонництва.

Хлїборобске питанє мають після Різдвяної перерви підняти в думі кадети з трудовиками. Тимчасом правиця хоче заговорити про насильства ворохобників. Ґр. Бобриньский заявив перед одним дневникарем, що дума хоче ужити своєї поваги, щоби осудити насильства революцийників з парляментарної трибуни.

Социялїстична справедливість в сьвітлї статистики. Робітнича часопись державна в Берлїнї оповіщує статистику плати і роботи в социялїстичних товариствах. Виказ сей обнимає 777 споживних товариств з 8611 членами. З социялїстичних домагань, як 8-годинна робота, недїльний відпочинок, рівноправність женщин і т. п. там нїяк по узглядняє ся. Пересїчно 9-годинну роботу мають там лише конторові урядники. Що до часу роботи, то рівноправність женьских конторових урядників з мужескими переведена, але зате 86·5 на сто з них побирали понизше 100 марок плати, а з мужеских 57·4 на сто понад 200 марок місячно. З конторових женщин одна лише мала 150 марок. Вельми некористні є відносини в складах, де дневна робота триває 16 годин. З занятих там побирало 91·3 на сто навіть понизше 100 марок. За рівно довгу працю плачено женщин там переважно (92·8 на сто) понизше 100 марок, а 55 на сто навіть низше 75 м. місячно, а найвисша плата у 61·1 на сто виносила низше 100 марок. В 331 складах був недїльний відпочинок і в 189 товариствах для продавниць. В 442 товариствах і в складах не було недїльного відпочинку, а в 193 товариствах для продавниць так само. Инакше отже виглядає у социялїстів теория, а инакше практика!

В справі реформи шкіл середних.

(Унаги і домаганя з кругів учит. серед. шкіл).

(Дальше*).

Много наших оо. катехитів ґімназ. як Добряньский, Дорожиньский, Лопатиньский, Лежогубский, Бородайкевич, Юрик і т. д. і т. д. працюють дуже совісно, але всї они згодять ся на те, що пляни наукові обовязуючі в середній школї треба доконче і чим скорше зі згляду на теперішні відносини змінити. Плян науки богочестия поданий висше підносив би на духу і заохочував би ту найбіднїйшу нашу молодїж, котра в житях сьвятих знаходила би відраду і товчок до поборюваня ріжних трудностий. Такий розклад предмету чинив би науку релїґії приємним а не найтруднїйшим предметом, на який молодїж тепер нарікає. Нинїшня молодїж середних шкіл, не сказав би я, що радикальна і безвірна, але майже цїла она настроєна дивно песимістично, як виразив ся оден академік у віденьскім процесї нашої молодежи. — Зразити ту молодїж на все дуже легко. Дуже тактовний катехит не кине каменем, анї не буде старатись позбути часто дуже здібних учеників живучих в крайній нуждї, які зраджують якесь невдоволенє або „Sturm i Drangperiode“. Типи таких учеників з їх злобами дня і т. д. представлені в оповіданях недавно опустившого ґімназию Венґжина, цїлком не є пересадні. На се треба дуже звертати увагу, щоби такого ученика жиючого в бідї, мешкаючого у столяр. а сплячого в домовинї, яку столяр робив, а здібного, нїхто з покликаних не зразив. Таким учеником, як менї оповідали єго товариші шкільні, був Іван Франко, котрого на неприязну для Церкви дорогу мав спровадити своїм поступованєм вчасти і єго хатехит.

О тім предметї дало би ся богато сказати хочби на підставі тих тайних відозв і письм молодїжи так польскої як і рускої, які кружать між учениками а яких значний збірник маю у себе.

В кількох польских часописях читав я закиди, що катехитам не достає відомостий педаґоґічних і ширшого сьвітогляду. Наші оо. катехити, що провадять родинне житє, є лучшими педаґоґами, але скажу таки, що реформа кваліфік. і питів на учителїв релїґії була би дуже на часї, особливо тепер, коли повстав свого рода »взірцевий Інститут теольоґічний жидівский« якого цїль: виховувати учителїв жидівскої релїґії. В тім інститутї, наче в осібнім жидівскім унїверситетї, будуть учити ся кандидати не лише всїх предметів релїґії, але також жидівскої лїтератури, історії і основної педаґоґії. Крім того буде в тім заведеню семінар уладжений подібно як на других сьвітских факультетах, де будуть робити наукові працї. Додавши сю обставину, що всї кандидати будуть рівночасно слухати викладів фільософічних і здавати іспити фільософічні, то прошу собі уявити, яке буде значінє того тихо і без крику довершеного факту і яке визначне певне, поважне і педаґоґічно вишколене становище буде займати учитель жидівскої релїґії. Стан сей з жалем відчує той, хто щиро бажає піднесеня значіня учителїв згл. катехитів католицкої релїґії. На тім хочу скінчити але не вичерпати справу реформи науки богочестия в середних школах, та справлюючи увагу Хв. Редакциї в попереднім числї зазначую, що не бажаю зовсїм усуненя екзорт. Висказав я лише погляд практичний, що від часу до часу повинна молодїж вислухати співану службу Божу пр. з нагоди більших сьвят а з другої сторони катехети рідше повинні держати екзорти для 12—14 лїтної молодїжи, котрих тема: смерть, пекло і на „кождім кроцї гріх«, бо як відомо з психольоґії, релїґійне чувство може так само підносити ся як і затуплювати ся невідповідним викладом.

На евентуальний закид, що пляни науки релїґії укладає цїлий епископат нашої держави, треба виходити з того становища, що обряд наш і обставини сильно ріжнять ся від таких в других краях коронних та що наш епископат має на чолї Мужа дуже осьвіченого з широким і бистрим поглядом. При таких обставинах спосіб реформи релїґії може мати успіх.

(Дальше буде).

*) Гляди чч. 3 і 4 „Руслана“.

Ш.

Листи д-ра Ом. Огоновського до П. Кулїша

в лїтах 1889—91.

Подав

Кирило Студинський.

Щирий приятель Кулїша проф. др. Іван Пулюй з Праги прислав менї до використаня 13 листів д-ра Омеляна Огоновського, писаних до Кулїша. На осьмім з ряду листї читаємо дописку Кулїша: „1894. янв. 12. Огоновск. Письма ко мнѣ позднѣйших годовъ. Прежніе погибли“. Ся замітка сьвідчить, що 13 листів д-ра Огоновського, які друкуємо є рівнож лише частиною його кореспонденциї з Кулїшем.

З листів Огоновського бачимо, з якою западдливостию забирав ся він до збираня материялів до своєї історії лїтератури. Нема сумнїву, що про значне число українських письменників міг подати вістки лише один Кулїш, що поверх пів віку держав руку на живчику нашого лїтературного житя, перед якого очима перейшов цїлий ряд письменників, починаючи від великого ґенїя Тараса Шевченка а кінчачи на мало звісних письменниках, забутих, або зломаних... Колиж з часом вийдуть в друку відповіди Кулїша на листи Ом. Огоновського, то тим пластичнїйший вийде образ Кулїша і тим яснїйшими стануть його заслуги около появи історії лїтератури Огоновського. Се майже певне, що Кулїш, за приводом д-ра Огоновського, зібрав богато житєписних і бібліоґрафічних дат українських письменників, або й подав начерки їх лїтературних сильветок.

З листів слїдно, з яким щирим поважанєм відносили ся до себе взаїмно Кулїш і Огоновський і як живо інтересував ся Кулїш галицьким лїтературним житєм і відносинами.

На бажанє д-ра Пулюя віддам листи д-ра Огоновського після випечатаня до бібліотеки наукового товариства ім. Шевченка.

I.

Львів, 27. марта 1889.

Високоповажаний Добродію!

Небавом писатиму про Вашу діяльність лїтературну, а недостає мині ще деяких дат про Ваше життя. В загалї крім звісток, поданих в „Правдї“ р. 1868, мало щó більше знаю про Вашу вельми трудящу жизнь. Зволіть отже, Високоповажаний Добродію, написати про Ваш побут у Львові і в Відні і т. и. Ви-ж займете в моїй Исторії лїтературы одно з первородних місць, то й хотів би я подати вірний образ Вашого просвітного змагання.

Відтак прошу Вас уклінно, щоб Ви зволили написати менї також біоґрафію Вашого Високоповажаного подружжя (Ганни Барвінок). Вона стоїть у нас поруч Марка Вовчка; годило-б ся отже звеличити єї имья в нашій лїтературі, щоб слава єї не вмерла, не полягла! Просив би я також, вичисличи всї єї писання, бо деякі, писані під псевдонімами, міг би я поминучи. Мабуть і Нечуй-вічер єсть єї псевдонімом. Рад би я знати також всї Ваші псевдоніми.

Сподіючись, що Ви, високоповажаний Добродію, вволите мою волю та пришлете менї незабаром обі біоґрафії

остаюся с правдивим поважаннєм

щирим Вашим прихильником

Омелян Огоновський.

(Подвалье, Nr. 9).

(Дальше буде).

Новинки.

— **Календар.** В четвер: руско-кат.: Григория еп.; римо-кат.: Обруч. Прч. Діви. — В пятницю: руско-кат.: Теодозия Вел.; римо кат.: Тимотея.

— **Руска паралєлька в стрийскій ґімназиї.** На днях наспіло на руки о. Остапа Нижанковского, пароха в Голубутові, рішенє краєвої ради шкільної зі Львова з повідомленєм, що полагоджуючи прихильно просьбу родичів уч. I. кл. ґімназиї в Стрию, внесену перед феріями, краєва рада шкільна отвирає з днем 1. лютого с. р. в I. кл. ґімн. руску паралєльку, в котрій наука рускої мови буде обовязкова для всїх, а надто в рускій мові буде викладатись релїґія, руске, ґеоґрафія і нїмецке.

— **Посольскі кандидатури до сойму.** Тіснїйший »Народний Комітет« на засїданю з дня 18. с. м. приняв до відома отсї кандидатури на послів до сойму, усталені повітовими зїздами громадских делєґатів нац.-дем. сторонництва: в повітах: Бережани: Тимотей Старух, господар в Слободї золотій; Бібрка: Льонгин Цегельский, редактор; Городенка: Іван Радуляк, госп. в Глушкові; Городок: о. Йосиф Фолис, парох в Скнилові; Гусятин: Іван Кивелюк секретар суду в Копичинцях; Дрогобич: Яць Олексовский, госп. в Ясеници сільній; Жовква: Данило Мекелита, госп. в Бутинах; Залїщики: др. Володимир Охримович, директор тов-а „Днїстер“ у Львові; Золочів: Микола Загульский, госп. в Розважи; Калуш: др. Іван Куровець, лїкар в Калуши; Мостиска: Захар Скварко, директор тов-а »Народний Дім« в Мостисках; Перемишляни: Володимир Сїнгалевич, адюнкт суду в Перемишлянах; Рогатин: др. Кость Левицкий, адвокат у Львові; Рудки: о. Стефан Онишкевич, парох в Хишевичах; Самбір: др. Андрій Чайковский, адвокат в Бережанах; Скалат: Йосиф Задорожний, госп. в Новосїлцї скалатскій; Старий Самбір: о. Іван Яворский, парох в Стрільбичах; Теребовля: о. Іван Воляньский, парох в Острівчику: Турка: Іван Павлюх, госп. в Хащові; Чортків: др. Антін Горбачевский, адвокат в Чорткові; Яворів: Іван Загаєвич, господар в Яворові.

„Русская Рада“ оголосила в „Ґалїчанїнї“ отсї свої кандидатури: Бібрка: селянин Мих. К. Кузик з Шоломиї; Борщів: Ілия Гладиш з Пановець; Броди: др. Володимир Дудикевич з Коломиї; Бучач: Онуфрий Ґецев, проф. ґімн. в Бучачи; Городок: міщ. Іван Русин з Городка; Дрогобич; др. Юлїян I. Сьокало, адвокат в Дрогобичи; Жидачів: о. Корнило Сеник в Бережницї королївскій; Золочів: сел. Кондрат Захарчук в Ляцкім малім; Калуш: сел. Іван Коник в Тужилові; Камінка струм.: міщ. Гаврило Мулькевич в Камінцї стр.; Перемишль: сел. Адам Федак в Поздячи; Перемишляни: о. Григ. Кармалита в Боршові; Підгайцї: Волод. Костецкий, радн. суду в Станїславові; Скалат: Теод. Ґіссовский, адюнкт суду въ Скалатї; Станиславів: о. Ник. Винницкий, декан в Галичи; Сянок: о Олимп Поляньский з Юровець; Тернопіль: сел. Валєнтин Левандовский з Кутковець; Турка: др. Йос. Ганчаковский, радн. суду в Отинії; Цїшанів: сел. Теодор Подгорецкий, війт в Бруснї старім; Чортків: сел. Андрій Марчак, війт в Білій; Яворів: о. Іван Головка в Яжові новім; Ярослав: сел. Вас. Бігус з Висоцка.

— **Зїзд учителїв чернигівского земства.** Дня 30. ст. ст. грудня ввечері скінчив ся зїзд сельских учителїв. Зїхалось мало не 70 душ, в тім числї 39 жінок. Більшість учителїв були молоді, енерґічні люди. Видно було, що се є елємент, який при загальній народній осьвіт

буде мати велику вагу серед нашого темного селяньства. Зїзд розглядав справу про »товариство допомоги учителям«. З початку була відправлена панахида по небіжчику А. А. Муханові, котрий був головою ради й богато допомагав своєю працею й своїми грішми. Вибраний новий голова А. А. Свічин одібрав 66 голосів з 69. Членами ради були обібрані відомі громадскі діячі: Хіжняков, Тимошок, Богдановский, Пустосміхов та Татаринова. Провірено було кошти товариства, яких зібралось аж на одинадцять з половиною тисяч карбованців. Головнійші видатки були на хлопячі й жіночі інтернати для дітий учителів (на сю справу асиґновано 9.000 карб.); останні гроші пішли на стипендиї дітям біднійших учителів. Коли довелось розглядати, хто біднійший, то стало видно, що всї учителї так бідують, що живуть при сучасній дорожнечі майже на самій картошці. Зїзд призначив своїми почесними членами: А. А. Свічина та Л. С. Свічину, яким і було послано телеґраму й депутацию. Чудно було, що зібрались сїм десятків людий з ріжних кінців ґубернії і всї они були неначе одної семї, що раділи, побачившись після довгої розлуки. Ще чуднїще, що між ними не було не одного чорносотенця, всї люди з широким поглядом на будучину і з твердим поступовим напрямком. Було чимало й таких, що за свій молодий вік вже доволї попоїли тюремної „баланди“. (»Рада«). *Владимирович.*

Се стає певним доказом, що серед учительства на Українї почав ся рух, але нема і згадок, чи на народній українській основі? — *Ред. Русл.*

— **Жіночий зїзд.** Незабаром у Петербурзї буде загально-росийский жіночий зїзд, який скликає взаїмно-благодійне жіноче товариство. Думка скликати такий зїзд не нова і має свою доволї довгу історию. В амер. Зєдин. Державах давно вже єствує так звана »міжнародня жіноча спілка«, яка періодично скликає міжнародні жіночі зїзди. 1899 р. на такий зїзд уперше запрошено делеґаток росийских жінок. Їздила жінка-лїкарка І. Познаньска. Зїзд був у Льондонї і на ньому читались доклади про долю росийских жінок. Після сего і росийскі жінки взялись орґанїзувати свій зїзд. Першу пробу скликати зїзд зроблено 1903 р., але Плеве, давши дозвіл, обмежив єго так, що сю думку довелось покинути. Тепер зїзд нарештї буде. Проґрама єго буде ось яка: діяльність жінки на всілякій роботї; економічне становище росийскої жінки в ріжних паростях працї; політичне та громадяньске правниче становище рос. жінки; боротьба жінок за політичні та громадяньскі права в Росиї та по за кордоном; становище жіночої осьвіти в Росиї; питанє моралї в родинї та в громадяньстві; орґанїзация та дальша діяльність загально-росийскої жіночої национальної ради.

— **Перегони міліярдерів в добродійности.** Американьский міліярдер Карнеджіє жертвував доси на добродійні цїли 136,399.950 долярів, а Рукфелєр 106,355.000 долярів. Міліярдер Рукфелєр має надію перегнати свого суперника, і в останнім роцї 1907 зложив на добродійні цїли 40,590.000 дол., коли Карнеджіє зложив на таку цїль лише 14,375.000 дол. Шляхотна конкуренция! Дай Боже кождому народови таких суперників!

— **Скільки студенток у росийских унїверситетах?** Д-ка С. Ф. Червіньска зібрала відомости про те, скільки було слухачок в унїверситетах росийскої держави за два останнїх роки. Сей материял пішов до рук спілки жіночої рівноправности. Відомости С. Червіньскої дуже інтересні. Виходить, що 1906—7 року в унїверситетах було 877 жінок-слухачок, а 1907—8 р. стало вже 1690.

— **Унїверситетска реформа в Росиї.** „Бирж. В.“ прочули, що росийске міністерство просьвіти згодилось уступити у новому унїверситетскому статутї, який обмірковував ся на зїздї ректорів, з одним тільки пунктом: з інституциєю унїверситетских канцлєрів, бо проти неї дуже повстали професорскі кола. Але хоч канцлєрів не буде, проте новий статут установлює „сенат“ професорский: повноправне заведенє зо всїма функциями сьогочасної професорскої ради. Коли буде „сенат“, тодї поновлені професорскі ради повинні слухати єго і матимуть тільки дорадне значінє.

— **Додатки до часописий.** Єще в марцї 1905 р. знижило ц. к. міністерство торговлї значно тарифу для платних додатків для часописий, а то в той спосіб, що оплата за перевіз такого додатку виносить до ваги 10 ґр. — 1/3 с., до ваги 20 ґр. — 2/3 с., а до ваги 30 ґр. — 1 с. Міністерство торговлї гадало, що по заведеню так низької тарифи, буде сьвіт торговельний і промисловий в великій мірі користати з так дешевого средства реклями. Та дійсно користають із того удогідненя многі купцї і промисловцї в західних провінциях держави. Припускаючи, що тутешні краєві купцї і промисловцї не знають тих удогіднень і длятого з них не користають, оповіщуємо сей комунїкат дирекциї почти.

— **Дрібні вісти.** В Вільках мазовецких застрілив ся в домі своїх кревних др. Роман Тустановский, урядник унїверситетскої бібліотеки у Відни і б. редактор Ukrain. Rungschau! Покійник визначав ся великим таланом і здібностями. Мав лїт 26. Причиною наложеня на себе руки мав бути нервовий розстрій. — В Ярославі застрілив ся жовнїр-рядовий 90. п. п. Стефан Яремкевич. — Баталїон 89. п. п. перенесено з Любачева до Ярослава, а баталїон 90. п. п. з Рави рускої до Любачева.

Оповістки.

— **Дальший репертуар руского театру в Коломиї.** (Саля Каси щадничої. Початок 7½ вечером. Білєти продає „Народна Торговля“ а від год. 5. вечером в день представленя каса театру).

В четвер дня 23. с. м. „Різдвяна ніч“ опера народна в 4 діях а 5 відслонах, лїбрето М. Старицкого, музика М. Лисенка.

В пятницю дня 24. с. м. бенефіс дружини театру.

В суботу дня 25. с. м. „Жидівка вихрестка“ народний образ в 5 діях зі співами і танцями Тогобочного.

В недїлю дня 26. с. м. по полудні о 3. годинї по знижених цїнах „Маруся Богуславка“ історична драма зі співами і танцями в 5 діях М. Старицкого. — Вечером о 7½ годинї „Дванайцять дочок на відданю“ народна комедия в 3 діях зі співами і танцями М. Кропивницкого.

Ві второк дня 28. с. м. послїдне представленє „Серед бурі“ історична драма зі співами в 5 діях Б. Грінченка.

— **Театр аматорів львівского »Сокола«** (ул. Руска ч. 28). В недїлю дня 26. с. м. о 7. год. вечер „Мартин Боруля“ комедия в 5 діях Карпенка Карого.

Посмертні † оповістки.

— **О. Мирон Хмілевский,** парох Крички, богородчаньского деканата, упокоїв ся по короткім недузї 18. с. м в 41. роцї житя, а з 17. роцї сьвященьства. Покійний яко монах Чин. св. Василия В. скитав ся довгий час в полудн. Америцї, де був ігуменом Василияньского монастира в Прудентополїс, а секуляризовавшись, зістав недавно презентований на Кричку. Вічна Єму память і земля пером!

Телеґрами

з дня 22. січня.

Відень. В міністерстві просьвіти розпочали ся вчера наради анкети в справі реформи середних шкіл. В нарадах беруть участь з Галичини: проф. Моравский, шеф секциї Цьвікліньский, пос. Бобжиньский і пос. Петеленц. Свою неприсутність оправдали: дир. Савіцкий, дир. Харкевич і проф. Твардовский. Наради отворив мін. просьвіти Мархет.

Будапешт. Під проводом през. сойму Юста відбула ся вчера нарада в справі ревізиї сойового реґуляміну. В нарадї взяли участь заступники всїх сторонництв. Хорвацкі посли донесли, що участи в тій парадї не возьмуть а в соймі запротестують проти реформи реґуляміну.

Петербург. Дума мала вчера перше засїдане по сьвятах і ухвалила в другім читаню кілька предлог.

НАРОДНА ГОСТИННИЦЯ

Готель, реставрация і каварня — ріг ул. Сикстуской і Косцюшка у Львові.

Приїхали дня 21. с. м.: о. Апол. Филиповский, Підкамінь; Ник. Хома, Батятичі; о. Іван Лїтиньский Чуква; Ник. Лїтиньский, Чуква; др. Волод. Колпачкевич, Перемишль; Олена Алексевич, Батятичі; Алексей Стоцкий, Куровичі; Іван Гупало, Іван Парамуд, Петро Гринків, Іван Фуц, Петро Цимерман, Петро Сабатович, Мартин Сабатович, Купичволї; о. Кирило Пасїчиньский, Макунів.

200 корон місячно може легко кождий заробити. Подробицї даром і оплатно на зголошеня через бюро ґазет Ольшевского, Львів, ул. Кілїньского 1. (3—9)

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Нова сензацийна програма,

від 16. до 31. січня 1908.

Щоденно о год. 8. вечер представленє. В недїлї і сьвята 2 представленя о 4. год. попол. і о 8. год. вечером. Що пятницї High-Life представленє. Білєти вчаснїйше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Розклад зелїзничих поїздів

важний від 1. мая 1907.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	**8·55**	**1·30**	5·25	9·50
Кракова	7·25	9·45	—	**8·40**	**2·31**
Ряшева	—	—	1·10	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	**2·16**	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	**2·25**	—	9·00
Черновець	—	—	3·35	—	**12·20**
Станиславова	5·55	—	—	—	—
Коломиї,	—	10·05	—	—	—
Стрия	7·29	11·50	3·51	—	10·50
Пустомит	7·29	11·50	3·51	9·40Н	10·50
Самбора	8·00	10·30	1·55	—	9·20
Любіня	8·00	10·30	1·55	9·20	11·50†
Рави рускої	7·10	12·40	4·50	—	—
Янова	8·22	1·15	5·00	9·25	10·10†
Брухович	7·10	12·40	1·45†	4·50	8·20
Брухович	10·05†	—	3·25	5·30	9·35Л
Зимної води	5·50	7·25	1·10	5·25	9·50

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд	вечер	в ночи
Кракова	3·45	**8·25**	**2·45**	**7·05**	11.10
Кракова	—	8.40	6·15	7·20	**12·45**
Ряшева	—	—	4·05	—	—
Підволочиск	6·20	10·45	**2·17**	7·00	11·15
Черновець	6·10	9·20	**1·55**	—	10·40
Черновець	—	—	—	—	**2·51**
Станиславова	—	—	—	5·50	—
Коломиї	—	—	2·35	—	—
Стрия	7·30	—	2·26	6·25	11·30
Пустомит	7·30	10·45Н	1·26	6·25	10·30
Самбора	6·00	9·05	4·30	—	10·51
Любіня	6·00	9·05	2·10†	4·30	10·51
Рави рускої	6·12	11·05	—	7·10	11·35†
Янова	6·58	9·15	1·35†	3·35	6·30
Брухович	6.12	11·05	2·28	5·45	8·34Л
Брухович	9·05†	12·41†	3·45	7·10	11·35†
Зимної води	3·45	8·40	4·05	7·20	11·00

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — Поїзди їдучі лише в недїлї і сьвята означені † — в недїлї і сьвята від 26/6 до 15/9 буквою Н, — в недїлї і сьвята від 1/6 до 31/8 що день буквою Л.

При закупнї товарів просимо покликувати ся на анонси нашої часописи!

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.** З друкарнї В. А. Шийковского.